

12 TUDÓS A 21. SZÁZADRÓL

12 TUDÓS
A 21. SZÁZADRÓL

TINTA KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 2009

A kötet a Miniszterelnöki Hivatal és a Magyar Tudományos Akadémia
2008–2009. évi stratégiai kutatási programja keretében készült

Megjelent a Tudomány Világfóruma – World Science Forum 2009. évi
rendezvényére

A kötet kiadását támogatta:

a Magyar Tudományos Akadémia
az Egyesült Nemzetek Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete
(UNESCO)
és a Tudomány Nemzetközi Tanácsa (ICSU)

Főszerkesztő: Szemenyei István

Szerkesztő: Goldperger István

Társszerkesztők: Erdélyi András, Staar Gyula

© 2009 Szemenyei István, Goldperger István, Erdélyi András, Staar Gyula

ISBN 978-963-9902-32-9

Készült a TINTA Könyvkiadó gondozásában
Felelős kiadó: Kiss Gábor

TARTALOM

ELŐSZÓ	
PÁLINKÁS JÓZSEF	7
WERNER ARBER	
A MÉLTÁNYOS EVOLÚCIÓ	9
BARABÁSI ALBERT-LÁSZLÓ	
A KOMPLEXITÁS MEGÉRTÉSÉNEK KÜSZÖBÉN ÁLLUNK	21
CATHERINE BRÉCHIGNAC	
A KUTATÓ ÖTLETE SZÁRNYRA KEL	29
CATHERINE CESARSKY	
AZ ÉGBOLT MINDENKI SZÁMÁRA KÖZÖS	39
CSÍKSZENTMIHÁLYI MIHÁLY	
IDEJE LENNE MEGÉRTENÜNK, HOGY KIK VAGYUNK	51
MOHAMED H. A. HASSAN	
BOLYGÓNK JÖVŐJE AFRIKA JÖVŐJÉN MÚLIK	61
ROLF-DIETER HEUER	
A TUDOMÁNY UNIVERZÁLIS NYELV	71
LOVÁSZ LÁSZLÓ	
MATEMATIKÁVAL MEGÉRTENI A VILÁGOT	79
LU YONGXIANG	
AZ IGAZSÁG ÉS AZ INNOVÁCIÓ NYOMÁBAN	91
ERWIN NEHER	
CSAK A VÁLTOZÓT ÉRZÉKELJÜK	103
PAVLICS FERENC	
ÚRKUTATÁSSAL SEGÍTENI A FÖLD MEGMENTÉSÉT	113
AHMED H. ZEWAİL	
GONDOLATOK A TUDÁSRÓL ÉS AZ EMBERISÉG JÖVŐJÉRŐL	125

A KÖTETBEN SZEREPLŐ TUDÓSOK

- ARBER**, WERNER, Nobel-díjas biokémikus, genetikus, a Tudomány Nemzetközi Tanácsa (ICSU) korábbi elnöke, Basel, Svájc, a World Science Forum 2009 Nemzetközi Felügyelőbizottságának társelnöke
- BARABÁSI** ALBERT-LÁSZLÓ, fizikus, Northeastern Egyetem, Komplex Hálózatok Kutatóközpontjának igazgatója, a Harvard Egyetem Dana Farber Rákkutatási Intézetében működő Rendszerbiológiai Központ munkatársa, Boston, Massachusetts, USA
- BRÉCHIGNAC**, CATHERINE, fizikus, a Tudomány Nemzetközi Tanácsa (ICSU) elnöke, a Francia Nemzeti Kutatási Központ (CNRS) elnöke, Párizs, Franciaország
- CESARSKY**, CATHERINE, asztrofizikus, a Nemzetközi Csillagászati Unió (IAU) korábbi elnöke, a francia kormány atomenergia-ügyi főbiztosa, Párizs, Franciaország
- CSÍKSZENTMIHÁLYI** MIHÁLY, pszichológus, a Claremont Graduate University Viselkedés- és Szervezéstudományi Karának professzora, a Quality of Life Research Center (QLRC) igazgatója, Claremont, Kalifornia, USA
- HASSAN**, MOHAMED H. A.*, fizikus, a Fejlődő Világ Tudományos Akadémiájának (TWAS) ügyvezető igazgatója, Trieszt, Olaszország, az Afrikai Tudományos Akadémia (ATA) elnöke, Nairobi, Kenya
- HEUER**, ROLF-DIETER*, fizikus, az Európai Részecskefizikai Laboratórium (CERN) főigazgatója, Genf, Svájc
- LOVÁSZ** LÁSZLÓ*, matematikus, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Matematikai Intézetének igazgatója, Budapest, a Nemzetközi Matematikai Unió (IMU) elnöke
- LU**, YONGXIANG*, mérnöki tudományok, a Kínai Tudományos Akadémia elnöke, az Országos Népi Gyűlés alelnöke, Peking
- NEHER**, ERWIN, Nobel-díjas agykutató, Max-Planck Társaság Biofizikai és Kémiai Intézete, Göttingen, Németország
- PAVLICS** FERENC, mérnök, a Holdautó (Lunar Roving Vehicle – Apolló Program) tervezője és főkonstruktor, Santa Barbara, Kalifornia, USA
- ZEWAIL**, AHMED H., kémiai Nobel-díjas, a California Institute of Technology (Caltech) kémia- és fizikaprofesszora, az egyetem „Ultra-gyors Tudomány és Technológia a Fizikai Biológiában Központ” igazgatója, Pasadena, Kalifornia, USA

* A World Science Forum 2009 Nemzetközi Felügyelőbizottságának tagja

ELŐSZÓ

1999-ben, az ezredfordulóra készülve, Budapest adott otthont az első és eddig egyetlen Tudomány Világkonferenciájára rendezvénynek. A Világkonferencia szervezői az ENSZ Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete (UNESCO) és a Tudomány Nemzetközi Tanácsa (International Council for Science – ICSU), a rendezvény helyi szervezői és házigazdái a Magyar Tudományos Akadémia és a magyar kormány voltak.

A Tudomány Világkonferenciájának egyik konkrét eredménye a kétévente Budapesten megrendezésre kerülő Tudomány Világfóruma rendezvénysorozat, amelyet 2003-ban a Magyar Tudományos Akadémia kezdeményezett. 2009-ben immár a 4. World Science Forumot (WSF) rendezzük, partnerségben az UNESCO-val és az ICSU-val.

1999-ben a Tudomány Világkonferenciáján a Magyar Szervezőbizottság társelnöke voltam, és az Oktatási Minisztérium államtitkáraként én vezethettem a magyar delegációt a Világkonferencia kormányközi eseményein, rendezvényein. Megtiszteltetés és öröm számomra, hogy most a Magyar Tudományos Akadémia, egyben a Tudomány Világfóruma elnökeként köszönhetem önöket.

Őszintén remélem, hogy a Tudomány Világfóruma 2009-es rendezvénye ismét egyedülálló lehetőséget teremt a közélet alakítói számára arra, hogy érdemi párbeszédet folytassanak a tudomány 21. századi szerepéről. Bízom abban, hogy a találkozó nyomán a tudomány szereplői világosabban látják majd az igazi kihívásokat, a társadalom igényeit, elvárásait, miközben minden résztvevő számára világosabban jelenik majd meg a tudomány természete, annak különleges értékei és lehetőségei, amelyeket az emberiség előtt álló nagy feladatok megoldásában is felhasználhatunk.

A 2009-es WSF különleges esemény és alkalom, hiszen egybeesik a Tudomány Világkonferenciája 10. évfordulójával, és a *Tudás és a jövő*

témakörére koncentrálni. Az elmúlt tíz év eredményeinek számbavétele mellett a WSF 2009 tehát a jövőről szól, és megpróbálja felvázolni a tudás, a tudomány szerepét a 21. század komplex és globális társadalmi viszonyai között.

Ez az interjúkötet egy értékes és ünnepélyes szellemi hozzájárulás kíván lenni mindkét fenti célhoz. A könyv tizenkét világhírű tudós és tudománypolitikus gondolatait és reflexióit gyűjti egy kötetbe a világról és a tudomány szerepéről annak jobb megértésében, és jobbra tételében.

Az interjúkérdések elsősorban a nagy kihívásokra vonatkoznak, a tudomány szerepére és lehetőségeire azok megoldásában, általában és az adott tudományterületen speciálisan. A kötet felemelő és elegáns gondolatok gyűjteménye, s egyben a tudósok átfogó és felelősségteljes gondolkodásának egyik konkrét példája és bizonyítéka is.

Az interjúalanyok kiválasztása szükségszerűen szubjektív. Néhányuk a WSF Nemzetközi Felügyelőbizottságának (International Steering Committee) tagja, néhányukat kollégáim vagy éppen a szerkesztői kollektíva ajánlotta. „Sokan vannak az arra érdemesek, és kevesen a kiválasztottak” – tartja egy régi szólás. Sok-sok embert kellett volna még beválogatnunk, de mint mindig mindennek, korlátai voltak ennek a szellemi kalandozásnak is, a rendelkezésre álló idő és források tekintetében egyaránt. Mindezzel együtt is, remélem, hogy a kiválasztott 12 tudós nagyon jó reprezentatív betekintést nyújt a tudomány kiemelkedő alkotóinak tudományos tevékenységébe, világképébe és humanista gondolkodásába. Szándékunk szerint ez az interjúkötet egy sorozat első kötete, és a következő WSF-ekre egy-egy újabb kötetet kívánunk megjelentetni további szereplőkkel.

Szeretnék köszönetet mondani az interjúalanyoknak, hogy társaink, szövetségeseink voltak ebben a szellemi erőfeszítésben és világutazásban. Köszönöm az idejüket, a gondolataikat és az együttműködésüket. Egyúttal szeretném kifejezni köszönetemet és elismerésemet a kötet létrehozásában közreműködő szerkesztőgárda tagjainak és az interjúkészítőknek is.

Azzal a reménnyel kívánok kellemes olvasást mindenkinek, hogy önök nemcsak felemelő, örömteli gondolatokat fognak találni a könyvben, hanem hasznos és értékes tudásanyagot is kapnak mindennapi munkájukhoz és életükhöz.

Pálincás József

a Magyar Tudományos Akadémia és
a Tudomány Világfóruma elnöke